

De drie vormen van respect

Een verhaal over gezag, begrip en oprecht respect

Geschikt voor: bovenbouw PO & onderbouw VO

Voorleestijd: ca. 5 minuten

Thema: respect · groepsvorming · sociale veiligheid · burgerschap

Het verhaal

Op een middelbare school gaf een wijze, oude leraar al vele jaren les. Hij stond bekend om zijn rustige uitstraling en de manier waarop hij respect wist te krijgen zonder zijn stem te verheffen.

Op een dag moest hij drie weken afwezig zijn. Daarom vroeg hij drie assistenten om ieder één week zijn lessen over te nemen.

“Ik heb maar één opdracht,” zei hij glimlachend. “Leer de leerlingen iets over respect.”

Na drie weken kwam de oude leraar terug. Hij verzamelde de leerlingen en vroeg: “Vertel eens... welke assistent heeft volgens jullie het meeste respect gekregen?” De leerlingen keken elkaar aan. “Dat is moeilijk,” zei één van hen. “Eigenlijk alle drie.” “Vertel eens waarom,” vroeg de oude leraar.

De eerste assistent was groot, duidelijk en hield van orde. Regels waren regels en afspraken werden nagekomen. Wanneer iemand zich daar niet aan hield, sprak hij die leerling direct aan. De klas werkte hard en wist precies waar zij aan toe was.

“Bij hem,” zei een leerling, “voelden we duidelijkheid.”

De tweede assistent was rustig en bedachtzaam. Hij legde uit waarom regels bestaan, waarom afspraken belangrijk zijn en waarom respect de basis vormt van prettig samenleven. Hij stelde vragen en liet leerlingen zelf nadenken.

“Bij hem,” zei een andere leerling, “begonnen we echt te begrijpen waarom respect belangrijk is.”

De derde assistent was vriendelijk en oprecht geïnteresseerd in iedere leerling. Hij kende hun namen, luisterde aandachtig en zag wat ieder kind nodig had. Leerlingen deden hun best, niet uit angst voor straf en ook niet alleen omdat zij de regels begrepen, maar omdat zij hem niet wilden teleurstellen. Tijdens zijn lessen ontstond vanzelf een warme sfeer waarin leerlingen elkaar steeds vaker hielpen.

“Bij hem,” zei een meisje zacht, “voelde respect eigenlijk heel vanzelfsprekend.”

De oude leraar glimlachte. “Dan hebben jullie misschien wel de belangrijkste les geleerd.” Hij liep langzaam naar het bord en schreef drie woorden op.

1. Gezag

2. Begrip

3. Oprechtheid

“Respect kan op verschillende manieren ontstaan. Soms begint het met duidelijke regels en gezag. Soms groeit het doordat mensen begrijpen waarom afspraken belangrijk zijn. Maar het mooiste respect ontstaat wanneer mensen elkaar vanuit zichzelf waarderen.”

Hij keek de klas rond. “Dat respect hoeft je niet af te dwingen. Dat groeit.” Even bleef het stil. Toen vervolgde hij:

“Mijn grootvader was diamantslijper. Hij zei altijd dat in iedere ruwe steen een prachtige diamant verborgen zit. Maar alleen wanneer je er zorgvuldig mee omgaat, komt die langzaam tevoorschijn. Zo is het ook met mensen.”

“Wanneer je iemand met respect behandelt, help je de mooiste kanten van die ander zichtbaar te worden. Maar vergeet ook dit nooit. Een diamant groeit langzaam. Toch kan één onvoorzichtige klap hem beschadigen.”

“Respect werkt precies zo. Het kost tijd om vertrouwen op te bouwen. Maar één vernedering, één gebroken belofte of misbruik van macht kan dat vertrouwen ernstig beschadigen. Daarom bouw je iedere dag opnieuw aan respect.”

De leerlingen verlieten die middag de klas met een nieuw inzicht. Respect is niet iets wat je kunt opeisen. Het ontstaat door de manier waarop mensen iedere dag met elkaar omgaan.

Nadenkertje

Respect kent verschillende vormen.

Soms ontstaat respect doordat iemand verantwoordelijkheid neemt en duidelijke grenzen stelt. Soms groeit respect doordat mensen begrijpen waarom afspraken belangrijk zijn. Maar het meest duurzame respect ontstaat wanneer mensen zich gezien, gehoord en gewaardeerd voelen.

Alle drie de vormen zijn waardevol.

Toch is het oprechte respect vaak het sterkst. Niet omdat het wordt afgedwongen, maar omdat mensen er zelf voor kiezen.

Respect is daarom geen bezit.
Het is iets waar je iedere dag samen aan bouwt.

In gesprek met de klas

Gebruik dit verhaal als startpunt voor een klassengesprek. Kies enkele vragen die passen bij de groep; ze hoeven niet allemaal aan bod te komen.

- Welke van de drie assistenten sprak jou het meeste aan? Waarom?
- Kun je respect hebben voor iemand zonder bang te zijn?
- Waarom zijn duidelijke regels belangrijk?
- Wanneer voelt respect oprecht?
- Kun je een voorbeeld geven van iemand die respect verdient? Waarom?
- Hoe kun jij ervoor zorgen dat respect groeit in jouw klas?
- Waardoor kan respect verdwijnen?
- Kun je respect terugwinnen wanneer je het bent kwijtgeraakt?

Een mooie afsluitende vraag

Wat kunnen wij vandaag doen waardoor respect in onze groep groeit?

Voor de leerkracht

Je kunt het verhaal in één keer voorlezen en daarna enkele vragen kiezen. Het hoeft geen uitgebreide les te worden: juist een kort gesprek kan leerlingen laten nadenken over hoe respect in de groep ontstaat en wat zij daar zelf aan kunnen bijdragen.

DMS Educatief

Gratis voorlees- en gespreksmateriaal voor gebruik in de klas. Meer verhalen, werkvormen en lesideeën vind je bij DMS Educatief.